

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa inwestująca w obszary wiejskie
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata
2007 – 2013 – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Stanowisko Województwa Małopolskiego dot. przyszłości podejścia LEADER po roku 2013

WSTĘP

Debata dot. przyszłości podejścia LEADER po 2013 r. została zintensyfikowana w 2011 roku, co związane jest z Prezydencją Polski w UE w drugiej połowie br. oraz trwającymi pracami zarówno nad rozporządzeniami kształtującymi zasady wydatkowania funduszy europejskich po 2013 r., jak i systemem ich wdrażania w Polsce. W marcu br. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaproponowało szeroką formę konsultacji w każdym województwie opartą na szczegółowej ankiecie, która w woj. małopolskim została zmieniona w celu położenia większego nacisku na sprawy przyszłości LEADER-a. Następnie w każdym z województw przeprowadzono spotkania robocze.

Spotkanie z przedstawicielami LGD z Małopolski oraz innych instytucji zainteresowanych wdrażaniem podejścia LEADER po roku 2013 **miało miejsce w Krakowie 20 kwietnia br.** Podczas spotkania omówiono szczegółowo wyniki ankiety dotyczącej podejścia Leader – (prowadzenie - dr Jacek Puchała, Instytut Ekonomiczno-Społeczny, Zakład Socjologii i Rozwoju Wsi Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie) oraz przeprowadzono dyskusję na temat przyszłości podejścia LEADER.

W spotkaniu udział wzięło 55 osób. Pierwsza część spotkania polegała na omówieniu przez dr. Jacka Puchałę z Instytutu Ekonomiczno-Społecznego, Zakładu Socjologii i Rozwoju Wsi Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, wyników ankiety przeprowadzonej na przełomie marca i kwietnia br. wśród instytucji zaangażowanych we wdrażanie Osi LEADER. Ankiety wypełniło i przesłało do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego 33 respondentów. Wśród nich przeważającą liczbę stanowiły ankiety wypełnione przez Lokalne Grupy Działania. W trakcie prezentowania wyników przeprowadzonej ankiety, jednocześnie odbyły się konsultacje poszczególnych kwestii zawartych w przedmiotowej ankiecie. Rozdano formularz, którego zadaniem było zebranie opinii na temat pożądanego zakresu rozszerzenia kompetencji LGD.

Ankieta w Województwie Małopolskim podzielona była na cztery obszary tematyczne:

- Potencjał Lokalnych Grup Działania (LGD) w zakresie realizacji i aktualizacji Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR),
- Sprawność organizacyjna i administracyjna LGD,
- Efekty podejścia LEADER,
- Oczekiwania względem realizacji podejścia LEADER w przyszłości.

W opinii respondentów ankiety, a także uczestników spotkania, w woj. małopolskim realizowane są w obecnym okresie programowania wszystkie założenia podejścia LEADER.

Należy tu wymienić przede wszystkim oddolne podejście w stosunku do podejmowanych decyzji w zakresie strategii i priorytetów realizowanych na obszarze objętym daną strategią, a także współpracy pomiędzy lokalnymi grupami działania w regionie i pomiędzy różnymi regionami w zakresie realizacji wspólnych projektów. Efektem podejścia LEADER jest powstanie zespołu ludzi, który nabył doświadczenie wykorzystywane do realizacji LSR, a także aktywizacja i integracja mieszkańców oraz pobudzenie ich do wspólnego działania. Pozytywne aspekty funkcjonowania LEADER-a znajdują swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w powstałym dzięki niemu kapitale społecznym, w tym zawiązaniu się wielu organizacji i stowarzyszeń działających na obszarach wiejskich. Powyższe argumenty nieodwołalnie przemawiają za kontynuacją podejścia LEADER w przyszłości.

Następnie **12-13 maja br.** Sekretariat Regionalny KSOW zorganizował we współpracy z MRiRW spotkanie robocze wszystkich województw, reprezentowanych zarówno przez przedstawicieli samorządów województw, jak i Sieci LGD.

Na podstawie zarówno wyników ww. ankiet oraz efektów spotkania województw Departament Funduszy Europejskich UMWM opracował projekt rekomendacji/tez dotyczących przyszłości podejścia LEADER po roku 2013, które zostały przekazane LGD-om w celu ustosunkowania się do nich. Zagadnienie to zostało poddane omówieniu podczas spotkania kierowników biur LGD oraz Walnego Zebrania Członków Małopolskiej Sieci LGD.

Stanowisko woj. małopolskiego w omawianym obszarze, w zależności od sposobów jego prezentacji, może stać się ważnym głosem w dyskusji, a równocześnie wskazać na silne poparcie SWM dla procesów rozwojowych wdrażanych na poziomie lokalnym za pośrednictwem LGD. **W październiku br.** w woj. śląskim zostanie zorganizowana międzynarodowa konferencja poświęcona tematyce dalszych losów podejścia LEADER po 2013 r.

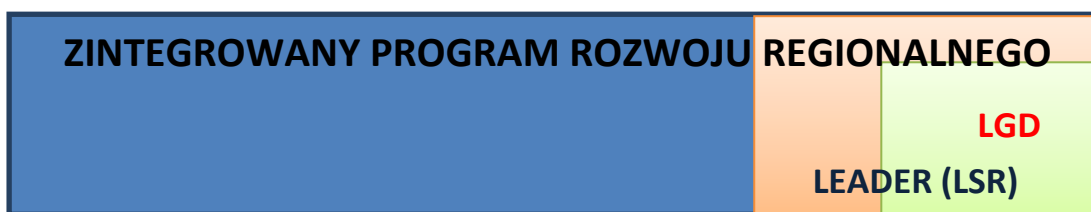
STANOWISKO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Zarząd Województwa Małopolskiego w zakresie przyszłości podejścia LEADER postuluje następujące rozwiązania systemowe:

1. **Wcześniejsze przygotowanie rozporządzeń/ustaw określających ramy funkcjonowania LGD** – dokumenty dot. wszystkich funduszy (nie tylko EFRROW), na podstawie których będzie możliwe przygotowanie programów operacyjnych, powinny być przygotowane najpóźniej na początku 2012 r. Pozwoli to na dogłębną analizę na poziomie krajowym i regionalnym różnych modeli wdrażania funduszy europejskich po 2013 r. Dokumenty powinny być intensywnie konsultowane z samorządem województwa i LGD.
2. **Dostosowanie liczby LGD do rzeczywistych potrzeb regionalnych i skuteczności osiągania celów** - wyznaczenie obszaru LGD powinno odbywać się w oparciu o cechy danego obszaru (wspólne cele, historia, wykorzystanie przewag konkurencyjnych); z jednej strony z poszanowaniem dotychczas działających struktur, ale z drugiej tak, aby LGD były efektywniejsze w osiąganiu celów programu, który będą wdrażać, nie tylko w zakresie administrowania środkami; będzie to w niektórych miejscach oznaczać potrzebę scalania mniejszych LGD. Scalenie LGD-ów może również spowodować ograniczenie roli sektora publicznego na rzecz organizacji społecznych i gospodarczych; Ww. proces wiąże się z koniecznością dokonania ewaluacji pozwalającej ocenić osiągnięcie wartości dodanej w związku z realizacją LSR; należy zastanowić się nad wprowadzeniem zależności pomiędzy środkami przeznaczonymi na funkcjonowanie LGD, a efektywnością pracy nad wdrażaniem LSR.

- Środki w ramach LEADER-a powinny być planowane i zarządzane na poziomie regionalnym - w przyszłości w różnych województwach program realizowany byłoby różnie; przykładowo wdrażanie podejścia LEADER mogłoby się odbywać w ramach zintegrowanego programu rozwoju regionalnego – pozwoli to na realizację celów określonych w LSR z różnych funduszy (EFS, EFRROW, EFRR); maks. pula środków przeznaczona na wsparcie podejścia LEADER powinna być wskazana na etapie programowania; kryteria wyboru operacji powinny być ustalane na poziomie regionalnym bądź LGD; należy uwzględnić specyfikę podejścia LEADER przy opracowywaniu zasad wdrażania Programu - w celu opracowania systemu wdrażania zróżnicowanego pod względem proceduralnym w odniesieniu do różnych elementów Programu; Lokalne Strategie Rozwoju w zdefiniowanym powyżej modelu powinny być częścią systemu wdrażania ZPRR. Osiąganie celów LSR powinno się odbywać również poprzez realizację przedsięwzięć bez pośrednictwa LGD. Wynika to ze złożoności niektórych projektów inwestycyjnych jak i z lepszego nadzoru nad tego typu działaniami na szczeblu regionu (rysunek 1).

Rysunek 1. Przykładowy model umiejscowienia środków LEADER w ramach ZPRR

Źródło: opracowanie własne.

- Należy dokonać redefinicji celów LSR i sposobów ich osiągnięcia - cele powinny być precyzyjne i tym samym powinny definiować kierunki pożądanych działań oraz wskaźniki osiągnięcia celów (strategia powinna być dokumentem o charakterze programu operacyjnego wdrażanego na poziomie lokalnym); LSR powinny być w sposób formalny powiązane ze strategiami lokalnymi i wykorzystywać zasoby lokalne;
- Należy znacząco uprościć system wdrażania LSR i wprowadzić osobny system wdrażania (wykorzystujący m.in. dobre praktyki obecnego okresu wdrażania) – należy maksymalnie uprościć procedury, w szczególności dla małych projektów przygotowywanych przez partnerów społecznych; stopień kontroli i restrykcji, związanych z realizacją takich projektów musi być łagodniejszy niż dla dużych projektów, szczególnie realizowanych na poziomie regionalnym i krajowym; jednym z podstawowych uproszczeń powinno być umożliwienie **zaliczkowania projektów**, zależne od rodzaju i możliwości finansowych wnioskodawcy oraz okresu realizacji, nawet do 100% kosztów kwalifikowanych projektu; **proponuje się oparcie pracy LGD o system fiszek projektowych czy też preselekcji**, co dawałyby LGD możliwość dalszej pracy z najlepiej zapowiadającymi się projektami.
- Należy dążyć do zwiększenia roli LGD, ale w zależności od ich potencjału – kompetencje LGD w zakresie oceny formalnej, podpisywania umów, płatności i kontroli powinny być większe niż dotychczas (np. na zasadzie grantu globalnego), ale różne LGD mogłyby mieć różny zakres tych kompetencji w zależności od swojego potencjału osobowego i materialnego; wprowadzenie takiej zmiany będzie się wiązać z większą odpowiedzialnością za dystrybucję środków; można również rozpatrzyć model „mieszany” (współdziałal w procesie wdrażania przedstawicieli samorządu województwa i LGD). Określając rolę LGD w zarządzaniu środkami unijnymi powinno rozpatrzyć się zagadnienia dotyczące pojawienia się dodatkowych kosztów na poziomie tych

organizacji w przypadku rozszerzenia zakresu zadań oraz niezależności od beneficjentów.

7. **Lokalna Strategia Rozwoju powinna zawierać działania szersze niż dotychczas (o charakterze lokalnym, realizowane na obszarach wiejskich), możliwe do realizacji z różnych funduszy** – na poziomie LGD realizowane byłyby projekty odnoszące się do znacznie większego niż obecnie zakresu życia społeczno-gospodarczego; linią demarkacyjną pomiędzy działaniami przez LGD i na poziomie województwa byłaby wielkość dotacji; na poziomie LGD realizowane byłyby zarówno działania „miękkie”, jak i „twarde” (przede wszystkim małe projekty, współpraca międzyregionalna/ międzynarodowa, inwestycje o niewielkiej wartości, rozwój przedsiębiorczości lokalnej); pozostałe działania realizowane na obszarach wiejskich (duże inwestycje, projekty sieciujące, projekty o oddziaływaniu ponad-lokalnym, innowacje w przedsiębiorstwach) powinny być wdrażane bezpośrednio na poziomie regionalnym lub krajowym.
8. **LGD powinny położyć nacisk na wartość dodaną i działania oddolne** – na obszarze LGD kładziony byłby większy, niż na poziomie województwa, nacisk na konsolidowanie/koordynację pracy/działań różnych organizacji zajmujących się daną tematyką na obszarze funkcjonowania LGD; na początku wdrażania programu określone byłyby przejrzyste zasady oceny wartości dodanej w LGD.
9. **Proces opracowywania LSR powinien odbywać się w jak największym stopniu, w sposób partnerski** tj. z jak największym zaangażowaniem podmiotów lokalnych, w tym mieszkańców, przy ograniczonej roli ekspertów zewnętrznych (ich zadaniem powinna być pomoc LGD-om w diagnozie sytuacji, pomoc metodologiczna w opracowaniu LSR (zbieranie opinii mieszkańców, warsztaty) oraz pomoc w wyciąganiu wniosków, porządkowaniu pomysłów/idei oraz formułowaniu zapisów LSR).
10. **Należy określić ogólne zasady kwalifikowania wydatków**, a nie rodzaje kosztów kwalifikowanych) z jednoznacznym określeniem, które wydatki nie mogą być współfinansowane (utworzenie wyłącznie wykazu kosztów niekwalifikowanych).
11. **Należy zapewnić informatyzację systemu wdrażania podejścia LEADER** - proste i elastyczne narzędzia, które będą użytkowały wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie, najlepiej w formie jednej bazy danych z różnym poziomem dostępu.

Kraków, dnia 9 czerwca 2011 r.